

ЗОРНИЦА

СЕДМИЧЕНЪ ВЪСТНИКЪ.

Зорница ся издава всякой Пятъкъ. Цѣна-та за едни годинъ е едно бѣло меджидіе и половина, а за шесть мѣсеца три четвърти отъ бѣло меджидіе. Спомоществованія-та трѣба всякога да сж прѣдплатены и да ся испращатъ въ полицѣ, въ групъ или въ пощенскы тимбри (пулове) Турскы, Нѣмскы, Прускы, Русскы или Французскы, на Редакторъ-тъ у Американъ Халъ въ Цариградъ.

Година 1.

ЦАРИГРАДЪ, ПЕТЪКЪ, ФЕВРУАРИЙ 27, 1876.

Брой 9.

КАКВЫ СЖ ИСТОРИЧЕСКИ-ТЪ ДОКАЗАТЕЛСТВА ЧЕ БОГЪ ДѢЙСТВИТЕЛНО Е ДАЛЪ ЕДНО ОСОБЕННО ОТКРОВЕНИЕ НА ЧЕЛОВѢЦЫ-ТЪ?

Въ минжлы-тъ си брой споменж-мы чѣ има исторически доказателства, които да потвърдятъ че Исусъ Христосъ е былъ едно сжщинско лице, и че той дѣйствително е живѣлъ въ Палестинѣ прѣди нѣкои 18 вѣка. Отъ свидѣтелства-та за туй нѣкои сж слѣдующы-тъ:

1) Писано-то свидѣтельство на свидѣтели, които сж го видѣли, чули и сж го познавали добръ. Тѣ свидѣлствува-тъ положително че Исусъ Христосъ дѣйствително е сжществувалъ. Досто-вѣрность-та на тѣзи свидѣтели ще разгѣдамы отпослѣ.

2) Свидѣтельство-то на Иосифа, знаменитый-тъ Еврейскій Историкъ, кой-то ся родилъ 37 г. слѣдъ Р. Х. и е живѣлъ въ Иерусалимѣ. Въ всички-тъ рѣкописы на исторіи-тъ му въ 3-тъ главѣ ся намира слѣдующе-то сви-дѣтельство: «Около това врѣме е имало нѣкой си Исусъ, единъ уменъ чело-вѣкъ, ако е законно да го наречемъ чело-вѣкъ, защото той извършвалъ чу-десны дѣла, и е былъ учитель на та-кыва чело-вѣцы, каквито прѣиматъ исти-нѣ-тъ съ удовольствіе».

3) Свидѣтельство-то на отличны Рим-ляны. Тацитъ, на когото достовѣрный-тъ характеръ като историкъ е познатъ на всички-тъ учены, свидѣлствува че Исусъ Христосъ е живѣлъ въ Иудеѣ и е былъ осѣденъ на смъртъ отъ Пи-лата Понтийскаго. Потвърдително сви-дѣтельство ся намира и въ едно писмо писано отъ Римскій-тъ управитель Пли-ній до Императора Трояна.

4) Свидѣтельство-то на непріатели-тъ на Христіанство-то въ пьрвы-тъ вѣ-кове слѣдъ Христа. Целзий, Луціанъ и другы сж нападали Христіанство-то, но никой отъ тѣхъ не е отрицалъ че Исусъ Христосъ дѣйствително е сж-ществувалъ.

5) Очевидно-то свидѣтельство отъ са-мо-то сжществованіе на Христіанскѣ-тъ Църквѣ. То може да ся изслѣдува отъ вѣкъ на вѣкъ и до само-то врѣме за въ което ся казва Исусъ Христосъ да е живѣлъ. Какъ бы было възможно за Христіанскѣ-тъ Църквѣ, като не е имало друго основаніе освѣнь Христа, да ся е основала и да ся е развила *изведиъгисъ* съ свои-тъ ученія, обряды и учрѣжденія, отъ които всички сви-дѣлствува-тъ за Христа, ако той ни-кога не е сжществувалъ? Извѣстно, то не бы было възможно.

Наистинѣ толкова убѣдителны сж доказателства-та че Исусъ Христосъ дѣйствително е сжществувалъ, щото това не ся отрича вече отъ най-остро-

умны-тъ безвѣрници. Ренанъ, навѣрно, не бы писалъ за животъ-тъ на Христа, ако споредъ негово-то мнѣніе не е имало никога такова лице. Той, наисти-нѣ, отрича божество-то на Исуса Хри-ста, но пакъ прѣима че той дѣйстви-телно е живѣлъ. Страусъ, който е най-остроумный-тъ отъ всички-тъ нинѣшны противници на Евангеліе-то, и който го е подчинилъ на най-стро-го-то из-слѣдованіе, прѣима че Исусъ Назоря-нинъ-тъ е живѣлъ на земѣ-тъ. Гиб-бонъ, прочутый-тъ историкъ на Рим-скѣ-тъ Имперіи, прѣима че Исусъ На-зорянинъ-тъ не е былъ едно басносло-вно, но историческо лице, т. е. че той дѣйствително е живѣлъ.

Чело-вѣци-тъ колкото много и да ра-зличаватъ помежду си за характеръ-тъ и за дѣла-та на Христа, пакъ всички-тъ, Христіани и безвѣрници, една-кво вѣрватъ че той е сжществувалъ. Нѣма никакво историческо събитіе ко-ето да е потвърдено съ по силны и-сторически доказателства отъ колкото това.

II. За извъпрредно-то вліяніе на Иису-са Христа върху свѣтъ-тъ исторически свидѣтельства могатъ да ся приведатъ отъ всякой отъ осмнадесеть-тъ минж-ли вѣкове:

1) Свидѣтельство-то на хылады до-стовѣрны свидѣтели, учены и невѣжы, благородны и просты, че Исусъ Хри-стосъ е ималъ едно силно вліяніе въ сьрца-та имъ и върху животъ-тъ имъ.

2) Свидѣтельство-то на безпристраст-ны историцы за общо-то му вліяніе върху общества-та и върху народы-тъ.

Тѣзи свидѣтельства можемъ да изло-жимъ отпослѣ.

III. За извъпрредный-тъ характеръ и за чудесны-тъ дѣла на Исуса Христа, исторически-тъ доказателства сж ра-зновидны и многочисленны. — Много отъ тѣзи доказателства ся съдържатъ въ нѣкои исторически книги наречены *Евангелія*. Ако прѣемамы тѣзи книги за достовѣрны, тѣхно-то свидѣтельство е убѣдително. Тогава нѣма вече при-чина за съмнѣніе че Исусъ е правилъ чудеса, въскрѣснѣлъ е отъ мьрты-тъ и е былъ, наистинѣ, Сынъ Божій, както ся объявилъ самъ. Но тѣзи книги чисто-исторически ли сж? Заслужватъ ли тѣ пълнѣ повѣренность? Подкрѣпены ли сж тѣ отъ таковы исторически до-казателства, щото да можемъ да прѣ-емемъ ученія-та имъ за чистѣ истинѣ? За да можемъ ла ги прѣемемъ съ пъл-нѣ повѣренность, трѣба да имамы до-казателства достаточны да потвърдятъ слѣдующы-тъ три точки относительно за тѣхъ:

1) Че тѣзи исторически книги, на-речены *Евангелія*, сж были дѣйстви-телно писаны въ пьрвый-тъ вѣкъ, и сж, наистинѣ, сжчиненія на Матвея, Марка, Лука и Иоанна.

2) Че тѣзи книги сж были прѣдаде-ны намъ тѣй както сж были написа-ны отъ Евангелисты-тъ, безъ да имъ ся е прибавило или отнело нѣщо.

3) Че тѣзи книги сж достовѣрны, т. е. че сжчинители-тъ имъ, Е-вангелисты-тъ, сж были достовѣр-ны свидѣтели на нѣща-та, които тѣ сжписали въ списанія-та си.

Ако наистинѣ исторически-тъ дока-зателства сж достаточны да потвър-дятъ три-тъ горѣреченны точки, то бо-жественно-то начало на Христіанство-то е потвърдено исторически.

По-послѣ ще разгѣдамы да ли има таковы исторически доказателства.

ОСВОБОЖДЕНИЕ ОТЪ СЖЩЕ-СТВУЮЩИ-ТЪ ЗЛИНЫ.

Въ минжлы-тъ два броя разгѣдах-мы мнѣнія-та на два-та класса прѣо-бразователи и срьдства-та, които тѣ прѣдлага-тъ за освобожденіе-то ни отъ сжществующы-тъ злины. Споредъ мнѣ-ніе-то на пьрвый-тъ классъ бѣдность-та е главный-тъ источникъ на тѣзи злины, и вещественно-то благоденствіе е главно-то средство чрѣзъ което можемъ да ся избавимъ отъ тѣхъ. Заблуж-деніе-то на този классъ прѣобразо-ватели състои въ това, че тѣ считатъ чело-вѣка главно като едно сжщество малко нѣщо повече отъ едно безсло-весно животно, на което главны-тъ ну-жды сж физическы. Тѣ не зема-тъ въ достаточное вниманіе словесно-то и нрав-ственно-то естество на чело-вѣцы-тъ, и не съзира-тъ че источникъ-тъ на зли-ны-тъ трѣба да ся търси главно не въ физическо-то състояніе на чело-вѣка, но въ умственны-тъ му убѣжденія и въ нравственны-тъ му наклонности. Слѣдовательно срьдства-та, които тѣ прѣдлага-тъ, никога не сж ся доказва-ли за достаточны. Второй-тъ классъ прѣобразователи е по-уменъ отъ пьр-вый-тъ, защото той припознава че че-ловѣкъ е едно словесно сжщество, и още че негово-то словесно естество трѣба да бже просвѣтено и неговы-тъ умственны силы развиты прѣди да може да ся избави отъ злины-тъ, кои-то произлазятъ отъ невѣжество-то. То-зи послѣдній-тъ обаче пада въ заблу-жденіе, защото той прѣдполага че по-вече-то отъ злины-тъ, които развра-щаватъ и съсыпватъ лица и общества, произлазятъ само отъ невѣжество-то. Той не зема въ достаточное вниманіе че чело-вѣци-тъ иматъ и нравственно естество, и не припознава че повече-то отъ тѣзи злины произлазятъ отъ развращеніе-то на нравственно-то е-стество на чело-вѣка, и отъ нравствен-ны-тъ му нерасположенія да постѣпва съгласно съ ученія-та на здравый-тъ разумъ.

Има треты классъ прѣобразователи, на които мнѣніе-то е много по-высо-ко и много по-съобразно съ естество-то на чело-вѣка отколкото мнѣнія-та на пьрвы-тъ два класса, и който припо-знава че чело-вѣкъ е не само едно фи-зическо и словесно сжщество, но още и нравственно. Той припознава още че чело-вѣци-тъ, въ поведеніе-то си, ся управляватъ повече-то по нравственны-тъ си наклонности отколкото по физи-ческо-то си състояніе или по умствен-ны-тъ си убѣжденія. Слѣдовательно тѣ прѣдлага-тъ да прѣобразува-тъ нравствен-но-то естество на чело-вѣцы-тъ, и ся надѣватъ че, по този начинъ, освобо-жденіе-то отъ сжществующы-тъ зли-ны може да ся придобые. Но какъ трѣ-ба това нравственно прѣобразование да стане? Споредъ мнѣніе-то на този классъ прѣобразователи, това желаемо прѣобразование ще стане, когато чело-вѣци-тъ ся турятъ въ такова положе-ніе, което е най-благопріятно за добро-дѣтельны расположенія. Споредъ тѣхно-то мнѣніе чело-вѣци-тъ правятъ зло, само защото искушенія-та сж толкова много и толкова силны; слѣдовательно, ако тѣзи искушенія ся отмахнѣтъ съ-вършенно или ся намалятъ значително, чело-вѣци-тъ ще прѣстанѣтъ да нано-сватъ таковы злины было на себе си, было на подобны-тъ си. Споредъ тѣ-хно-то мнѣніе чело-вѣци-тъ не ся по-святятъ на добродѣтельны дѣла, за-щото побужденія-та за таковы дѣла не сж достаточны. Тѣхна-та цѣль е, про-чее, да намалятъ искушенія-та кѣмъ злодѣяніе-то, да умножатъ побужде-нія-та кѣмъ добры-тъ дѣла, и да ту-рятъ чело-вѣцы-тъ въ едно състояніе по-благопріятно за добродѣтелно поведе-ніе. Тѣ съдѣйствува-тъ съ пьрвый-тъ классъ прѣобразователи, като употре-баватъ всички-тъ възможны срьдства за улучшеніе-то на физическо-то съ-стояніе на чело-вѣцы-тъ, и така да на-малятъ искушенія-та, които произла-зятъ отъ бѣдность-тъ. Тѣ съдѣйству-ватъ и съ второй классъ, като употре-баватъ всички-тъ възможны срьдства за просвѣщеніе-то на чело-вѣцы-тъ, и така да намалятъ искушенія-та които, произлазятъ отъ невѣжество-то. Въ прибавленіе на това, тѣ ся трудятъ да умножатъ побужденія-та за добродѣ-тельны дѣла. Тѣ ся стремятъ да придо-быѣтъ добры и умны законодатели, които да издадѣтъ таковы законы за да насърдчатъ добродѣтельны-тъ и да за-плашватъ порочны-тъ; честны и без-пристрастны сждници, които да опра-вдаватъ справедливы-тъ и да наказватъ виноваты-тъ. Тѣ ся трудятъ да придо-быѣтъ таквъ образъ правленіе, и та-кова едно управленіе на законы-тъ, съ които да ся насърдчатъ чело-вѣци-тъ да постѣпватъ по единъ благопрісто-енъ начинъ. Тѣ ся трудятъ още да ра-

звѣжтъ, по разны начини, едно общо чувство противъ всякаквъ видъ злны и въ ползъ на всякаквъ видъ добродѣтели. Тѣзи прѣобразователи ся уповаватъ най-много на пышны-тъ цивилизацїи, на просвѣтено-то и законодателство, на честно-то и безпристрастно-то и сѣдинчество и на разны-тъ и видове нравственны прѣобразованїя.

Колкото за този послѣдний-тъ класъ прѣобразователи, всяко правомысляще лице ще одобри всичко което той прѣдлага да върши. Никой благоразумецъ не може да отрече че всичко, което този класъ прѣдлага, е не само полезно, но и необходимо за освобождение на общество-то отъ сѣществующы-тъ злны; и всякой челоуколюбъ ще съдѣйствува сърдечно въ такыва усилїя. Истина е че обстоятелствата може да не позволяватъ вынѣгы въведеанїе-то на такыва прѣобразованїя между единъ народъ, но, до колкото тѣ позволяватъ, всякой любитель на отечество-то си ще ся старае, до колкото му е възможно, за въведеанїе-то имъ. Голѣмо добро е произлѣзло и безъ сѣмѣнїе ще продължава да произлѣзатъ отъ усилїя-та на тѣзи прѣобразователи; при всичко това, както въ минѣло-то така и въ бѣдѣще-то, надѣжды-тъ имъ ще излѣзатъ, до една забѣлжителна степенъ, но добръ основанъ, защото тѣ сѣ въ голѣмо заблужденїе, като си прѣдполагатъ че най-много-то отъ сѣществующы-тъ злны произлѣзатъ отъ вынѣкшны-тъ обстоятелства, въ които челоуци-тъ ся намиратъ, нежели отъ само-то естество на самы-тъ челоуци. Тѣ много сѣ погрѣшени въ прѣдположенїе-то си че источникъ-тъ на тѣзи злны ся намира въ искушенїя-та които окръжаватъ челоуци-тъ, нежели въ развращенїе-то имъ естество, по причинѣ на което тѣзи искушенїя бывать за тѣхъ толкова силны. Искушенїя-та наистинѣ сѣ силны, но челоуцы-тъ сѣ слаби да имъ противостоятъ не толкова много по причинѣ на силѣ-тъ на искушенїя-та, но по причинѣ на онѣзи безнравственны наклонности, които ги приклоняватъ да ся прѣдадѣтъ на тѣхъ. Главный-тъ источникъ на злны-тъ, които развращаватъ и съсыпаватъ челоуцы-тъ и общества-та, не трѣба да ся търси главно въ вынѣкшны-ты имъ обстоятелства, или въ политическо-то имъ сѣстоянїе, или въ общественны-тъ имъ отношенїя, но въ нравственно-то естество на самы-тъ челоуцы; и явно е, че никакво промѣненїе въ тѣзи политически положенїя и общественны отношенїя не ще произведе едно прѣобразованїе въ нравственно-то естество на челоука. Нѣкои народи, относительно до вещественно-то си благоденствие и до гражданскы-тъ си учрѣжденїя, сѣ въ много по-благопрїятно положенїе отъ другы, но пакъ и въ тѣхъ изобывоватъ всякаквы злны. Нѣкои народи имать плодороднѣ земѣ и малкы даноцы, но бѣдность-та ся намира и у тѣхъ. Челоуцы-тъ на лѣвивы-тъ и на порочны-тъ страдать отъ гладъ и у тѣхъ тѣй както страдать и у угнѣтены-тъ народы. Въ нѣкои земли законодатели-тъ сѣ умни и закони-тъ имъ справедливы; но колкѣ прѣстѣпници и злодѣйцы ся намирають даже въ тѣзи земли! Нѣкои народи ся наслаждавать по причинѣ на честны-тъ и безпристрастны-тъ си сѣдници, но пакъ и тѣ имать нуждѣ отъ темницы. Много народи ся славять за

напрѣдѣкъ-тъ си въ науки-тъ и въ искусства-та и за общо-то си просвѣщенїе, но пакъ и тѣ ся оплакватъ отъ сѣществующы-тъ злны. Причина-та на това е явна; нѣто най-много-то нѣто най-лошы-тъ видове злны произлѣзатъ отъ бѣдность или отъ невѣжество или отъ угнѣтене, но отъ развращенїе-то естество на самы-тъ челоуцы. Челоуцы-тъ не могатъ да придобѣжтъ едно сѣщинско и пълно освобождение отъ сѣществующы-тъ злны, до дѣто нравственно-то имъ естество не ся прѣобразува дѣйствително, и това прѣобразованїе не може да стане чрѣзъ нѣкое уллученїе въ вынѣкшны-тъ обстоятелства на животъ-тъ имъ. Нравственны-тъ наклонности на бѣдны-тъ, на невѣжы-тъ и на угнѣтены-тъ не ще ся измѣнятъ сѣществено съ придобѣванїе-то имъ на богатство, или на познанїя, или на политически права. Какъ може тогава да ся придобѣе едно сѣщинско, трайно и свѣршено освобождение отъ сѣществующы-тъ злны? Задача-та надмѣнува всякъ-тъ челоуцескъ мѣдрость. Ный ще разглѣдамы по-послѣ какъ ѣ рѣшава божественна-та мѣдрость.

МЕЖДУНАРОДНО ПИСМОВОДИТЕЛСТВО ПОСРЕДСТВОМЪ ЧИСЛА.

Единъ языкъ, който да може да ся проумѣва по всичко-то земно кѣлбо, ще бѣде чрѣзмѣрно полезенъ въ науки-тъ, въ търговїи-тъ и въ международны-тъ сношенїя. Мнозина ревностни философи сѣ ся опытали да познамѣрятъ единъ всеобщъ языкъ, но не сѣ сполучили; и ученици-тъ или търговци-тъ отъ разны-тъ народы, които желажтъ да имать съобщенїя помежду си, принудени сѣ да научать нѣколко языцы, или пакъ да прибѣгаватъ до прѣводы. За да ся побѣдятъ тѣзи мѣчнотїи, единъ ученъ Германецъ, на име Д-ръ Бахмайеръ, е изнамѣрилъ единъ способъ за писмоводителство, въ който числа-та прѣдставляють думы и идеи. Като си прѣдполага че четири хыляды думы сѣ достаточны за всякъ цѣль, той приготвя единъ словарь съ нѣколко стѣпнове числа отъ едно до четири хыляды, всяко число имущее единъ думѣ срѣщо си който то прѣдставлява въ всякой языкъ. За примѣръ, ако дума-та *огнь* е число 52, сѣщо-то число ще стои срѣщо Френскѣ-тъ, Германскѣ-тъ и Английскѣ-тъ думѣ за огнь въ словарѣ-тъ на тѣзи языцы. Сѣщо-тоищо може да стане на кой да е другъ языкъ. Отъ това ся разбира че единъ Германецъ, който не познава никакъ Френскый-тъ или Английскый-тъ языкъ, лесно ще може да има съобщенїя на кой да е отъ тѣзи языцы. Той ще поглѣдне на азбучный-тъ си листъ на думы-тъ и ще нареди съотвѣтствующы-тъ числа. Френецъ-тъ или Германецъ-тъ ще поглѣдне на листъ-тъ си на числа-та, ще нареди съотвѣтствующы-тъ думы, и така ще има прѣдъ себе си изложенїе-то на дописникъ-тъ си, и ще има еднакъж леснотїи да му отговори. За да направи извѣстни мѣжкы-тъ и женскы-тъ родъ, сѣществителны-тъ и прилагателны-тъ, врѣмена-та и наклоненїя-та на глаголы-тъ, и другы грамматически изискванїя, Д-ръ Бахмайеръ прибавя нѣкои просты бѣлѣзы на числа-та. Той вече е обнародвалъ три сло-

вари — Английскы, Френскы и Германскы — и сега работи словари и на другы языцы. Минѣла-та есенъ въ стѣбрание-то на Источный-тъ Конгресъ, нѣколко экзамяри отъ тѣзи словари сѣ были изложени, и тѣ сѣ были одобрени отъ най-способны-тъ мѣжѣ.

БАВИЛОНЪ.

Дума-та Вавилонъ означава *сѣмѣнїе* и е име-то на единъ высокъ стѣлпъ (кула), който ся почиалъ да ся сѣгражда отъ потомцы-тъ Ноевы, между които Нимродъ е былъ единъ отъ главны-тъ, около 120 години слѣдъ потоиъ-тъ; той бѣше така пареченъ, защото Богъ смѣси тамъ языкъ-тъ на онѣзи, които го работяха, Быт. 10; 10. 11; 9. Тѣхна-та цѣль въ сѣгражданїе-то на града и на стѣла е была да сѣсрѣдоточѣтъ населенїе-то и владѣнїе-то си въ това мѣсто; и понеже това е было противно на Божїе-то намѣренїе за напѣлнїе-то на земѣ-тъ съ жители, и показвало едно нечестиво и, може-бы, идолопоклонско расположенїе, Богъ осуети планове-тъ имъ чрѣзъ чудесно-то смѣсванїе на языкъ-тъ имъ като имъ даде разны произношенїя или разны нарѣчїя на първоначальный-тъ имъ языкъ, и по тойзи начинъ той ги принуди да ся распрѣснѣтъ върху земно-то кѣлбо. Стѣлпъ-тъ е былъ оставенъ недоправенъ, но основанїе-то на градъ-тъ ся положило, и една часть отъ строители-тъ вѣроятно продължавали да живѣжтъ тамъ. Мѣсто-то станѣ относѣ прочуть градъ. Мысляло ся е че Вавилонскый-тъ стѣлпъ е былъ относѣ доправенъ отъвѣтрѣ градъ-тъ Вавилонъ, и пареченъ стѣлпъ на Вилъ. Херодотъ (древенъ Гръцкы Историкъ) посѣтилъ тойзи стѣлпъ, и го описва като единъ четвероугълнѣ пирамидѣ, която е имала половина миль околорѣсть при основанїе-то си; отъ неѣ сѣ ся издигали 8 стѣлпове единъ надъ другы като сѣ ся сѣмѣявали по степенно до върхъ-тъ, до който ся възлазвало чрѣзъ единъ лакатушенъ пѣтъ около вынѣкшнѣ-тъ му странѣ. Тойзи стѣлпъ ся употребявалъ за астрономически наблюденїя, но особеннѣ е былъ посвятенъ на кланїе-то на Вилъ, храмъ-тъ на който съдържалъ голѣмы сѣкровища, между които имало много статуи съ грамадно злато, една-та отъ които е имала 40 крака высочинѣ. Тука сѣ были положени священни-тъ златни сѣсѣди донесени отъ Иерусалимъ, 2 Лѣт. 36; 7. Иер. 51; 44. За развалины-тъ му ся мысли да сѣ сегашный-тъ Нимродъ, 6 миль на юго-западъ отъ Хиле, пышнѣный-тъ Вавилонъ. Той е былъ направенъ отъ дебелы кирпичи засмолены, а сега е една развалена грамада, съсыпана отъ насилие, отъ бури, и покрита съ частицы отъ кирпичи, отъ грѣнцы, и пр., слѣты и остѣклены отъ нѣкоимъ голѣмъ топлинѣ. Той е 190 крака высокъ, и на върхъ-тъ му ся издига единъ неправилнѣ стѣлпъ 90 крака околорѣсть и 35 крака высокъ, сѣграденъ съ хубавы кирпичи, съ които цѣла-та могола ся види да е была покрита. Стѣлпъ-тъ е съсыпанъ и обезобразенъ на върхъ-тъ, и повреденъ като отъ молїи.

Има разны прѣданїя относительно за основатели-тъ на градъ-тъ Вавилонъ, за първоначално-то основанїе на който споменѣхмы по-горѣ. Споредъ едно прѣданїе, Семирамида е основа-

тель-тъ му, а споредъ друго — Навуходоносоръ. Всичкы-тъ тѣзи мнѣнїя могатъ да ся сѣгласѣтъ като ся прѣдположи че Семирамида е прѣправилъ древнѣй-тъ градъ, а Навуходоносоръ относѣ го расшїрочилъ и украсилъ. Вавилонъ лѣжалъ на едно широко плодородно поле, което ся появило отъ Евфратъ, който течеше прѣзъ градъ. Стѣны-тъ му ся описувать да сѣ были 60 миль околорѣсть, 300 крака высокы, и 75 крака шїрокы, Иер. 51. 44—58. Единъ дълбокъ окопъ е имало около стѣны-тъ му. На всякой отъ четири-тъ му стѣны е имало по 2 мѣдны порты, отъ които пѣтица сѣ кръстосвали до противоположны-тъ порты. На отворены-тъ мѣста е имало безбройны камѣи и градины. Навуходоносоровъ-тъ палатъ е былъ въ единъ оградѣ 6 миль околорѣсть. Вътрѣ въ неѣ сѣ были и «высѣцы-тъ градины», една искусственна могола 400 крака высока, подкрѣпена чрѣзъ сводове, и въздигнѣта на редове за дървета и за цвѣты, и вода-та за поенїе-то имъ ся е вадѣла отъ рѣкѣ-тъ чрѣзъ машини скрѣпы въ моголы-тъ, Дан. 4; 29, 30. Подъ Навуходоносора, Вавилонъ достигнѣ върхъ-тъ на свое-то величїе и великолѣпїе. Той бѣ прочуть за науки-тъ си, и особеннѣ за Астрономїи-тъ, и за искусство-то си въ разны-тъ художества, като въ праванїе-то на килимы и на разны платове, на ароматы, на златны и сѣмѣпѣнны работы, и пр. Мѣстоположенїе-то му бѣ много благопрїятно за търговїи-тъ между Сръднѣ Азїи, Аравїи и Египетъ. Той бѣ единъ търговскы градъ, Иса. 43; 14. Иер. 17; 4. и въ него ся втече, или чрѣзъ завоеванїе-то или чрѣзъ търговїи-тъ, богатство-то почти на всѣкы-тъ извѣстны земли. Праведно, прочее, пророци-тъ сѣ го нарекли великъ, Дан. 4; 20; «славѣ-тъ на всѣкы-тъ земѣ», Иер. 51; 41; «славѣ-тъ хвалѣ на Халдеи-тъ», Иса. 13; 19; «господарѣ-тъ на царства-та», Иса. 47; 5; но още «истѣченъ и изнѣженъ», и прѣдаденъ на сластолюбїе, Иса. 47; 1, 8. Въ слѣдствїе на богатство-то и на роскошество-то на жители-тъ, развратность-та и своеволие-то имъ достигнѣ до единъ ужаснѣ крайность. Тамъ ся кланѣхъ на Вилъ, Нево, Нергалъ, Меродахъ, Соххонъ-венонъ и на другы идолы съ обряды, въ които скверность-та ся е считала като религїи. За това не е чудно ако Богъ ги е наказалъ за прѣстѣпленїя-та имъ. И наистинѣ, бѣды-тъ обявены противъ Вавилонъ чрѣзъ пророцы-тъ сѣставляють нѣкои отъ най-величественны-тъ части на цѣлѣ-тъ Библии, Иса. 13; 1—22. 14; 22. 21; 9. гл. 47. Иер. гл. 25; гл. 50; гл. 51, и пр.

Градъ-тъ не останѣ за дълго врѣме да бѣде столица-та на свѣтъ-тъ. Подъ царуванїе-то на Навуходоносоровый внукъ, Валтасара, той быде осбаденъ и прѣвзетъ отъ Кыра. Опова, което Гръцкы-тъ историци расказувать за него ся сѣгласува тука съ Библии-тъ: че Кыръ е направилъ сполучливо-то си нападѣнїе въ единъ ноцъ когато цѣлый-тъ градъ, като ся е уповавалъ на якость-тъ на стѣны-тъ, прѣдалъ ся на раскошность и на развратность въ едно голѣмо общо пированїе, а царъ-тъ и благородны-тъ му сѣ пирували особно на едно великолѣпно угощенїе. Кыръ най-напрѣдъ направилъ по-дълбокъ единъ ветхъ каналъ, който е былъ между рѣкѣ-тъ Евфратъ и езеро-то

Нитокрисъ за да прѣкара водѣ-тъ отъ рѣкѣ-тъ въ него; и чрѣзъ това средство, тя станѣ толкова плитка, щото войни-тъ му можиха да вървятъ по дѣно-то на рѣкѣ-тъ и да влѣзатъ подъ порты-тъ въ градъ-тъ, Дан. гл. 5. Отъ това врѣме важность-та му отпадна, защото Киръ направи Сусѣ столицѣ-тъ на царство-го си. Градъ-тъ ся подигна противъ Даріа Хистаспа, който пакъ го подчини, събори всички-тъ му порты, и развали стѣны-тъ му до 50 лакти на высочинѣ. Споредъ Стравонтъ, Ксерксъ е съсипалъ стѣпъ-тъ на Вила. Подъ Персіанцы-тъ, и подъ Александровы-тъ насѣдници, Вавилонъ е продължавалъ да отпада, особено слѣдъ като Селевкъ Никаторъ основалъ Селевкиѣ, и ѣ направи своѣ столицѣ. Една голѣма частъ отъ жители-тъ на Вавилонъ ся прѣмѣстиха тамъ, и въ врѣме-то на Стравона, т. е. подъ Августа, Вавилонъ е опустѣлъ до толкова, щото той можаше да ся нарече една широка пустиня. Върху негово-то мѣстоположеніе е имало единъ градъ до четвъртый-тъ вѣкъ, и много Евреи сѣ живѣли тамъ, 1 Пет. 5; 13. Но отъ това врѣме насетѣ, Вавилонъ почти прѣстава да ся споменува; даже развалины-тъ му не сѣ были открыты дору до послѣдны-тъ два вѣка; и тѣ сѣ были изслѣдуваны и описаны само въ настоящій-тъ вѣкъ. Тѣ сѣстоятъ отъ многочисленны грамады повече-то отъ кирпичи. Една отъ тѣзи ся описа по горѣ. Друга една, 4 мили на сѣверо-западъ отъ Хиле, наречена отъ туземцы-тъ Каеръ, ся мысли да показва мѣсто-то на высацы-тъ градины. Тѣзи развалины сѣ 2,400 крака дългы, и 1,800 широки. Друга една наблизо, наречена Муджеллибахъ, има сѣмѣ-тъ голѣминѣ. Отъ тѣзи могилы, хыляды тухлы сѣ были ископаны, които сѣ имали надписы отъ врѣме-то на Павуходоносора, име-то на когото често ся намира. Изгледъ-тъ на нынѣшны-тъ развалины е печаленъ. Тѣ сѣ заражены отъ вредителны животны, и може бы въ нѣкое мѣсто подъ небо-то пѣма по-голѣма противоположность между древно-то великолѣпіе и настоящее-то опустошеніе отколкото тука. Ужасно-то пророкуваніе на Исаія изпълнило ся буквально, Иса. 13; 14.

РАБОТНИЦИ И МАШИНЫ.

Понеже ся види да има мнозина, които мыслятъ че въвождане-то на машины-тъ въ разны-тъ отдѣленія на промышленность-тъ е вредително за работници-тъ, защото дѣто машины ся намѣщаватъ, отъ тамъ работници ся отѣмщаватъ, ный ще поговоримъ малко върхъ този прѣдмѣтъ.

Наистинѣ машины-тъ вършатъ огромны работѣ. Една машина за шевъ ще свърши работѣ за десетина шивачи; една срѣдня машина за косеніе или жьненіе ще работи колко десетъ косачи или жьтвари; една машина за върханіе ще овърше споне-то и ще отвѣе жито-то на цѣлы села, работѣ коѣто, безъ машинѣ, щѣхъ да вършатъ много коніе и чловѣци. Желѣзница-та и пароплывъ-тъ прѣносятъ толкова стоки и чловѣцы, за които другоаче щѣхъ да сѣ потрѣбны много кола и каруцы. При това машины-тъ работятъ много по-скоро, по-хубаво и по-евтино, и по тѣзи причинѣ всѣ-

кой, който има да прави нѣщо, прѣдпочита да го направи чрѣзъ машины. Днесъ никой не ще да трѣгне отъ Едрене за Цариградъ съ бричка, като има желѣзница.

Това като е тѣй, естествено е за чловѣцы-тъ, а особенно за работный класъ да мыслятъ че тѣзи машины сѣ за вредѣ на повече-то хора. Много шивачи, надинчари, кыраджии и други работници остануватъ, по видимоу, безъ работѣ, и слѣдователно тѣ гледатъ съ криво око на въвождане-то на машины-тъ. Това мнѣніе, обаче, не е ново; такыва чувства е имало, и сега до нѣкъдѣ има, и у други-тъ народы. Цѣли биліоны хора ся въставали противъ въвождане-то на машины-тъ въ земледѣліе-то. На 1830 л. земледѣльческы-тъ работници въ Англіѣ испотрошили много машины по разны чифлицы. Тѣ ся събрали мнозина наедно и ходили по чифлицы-тъ та тропили даже и пѣкон отъ най-просты-тъ земледѣльческы оръдія. Цѣль-та имъ была да не оставятъ да ся употребляватъ машины въ никоѣ работѣ, която може да ся върши съ рѣцѣ, защото, споредъ тѣхно-то мнѣніе, тѣ щѣли да останѣтъ празни. И по други-тъ страны хора-та испрво не сѣ были по-мѣдри въ това отношеніе отъ събратія-та си Англичанцы-тъ. Въ всѣко мѣсто въвождане-то на машины-тъ ся е срѣщало съ голѣмы прѣдрасѣдѣцы, а по нѣкога съ много главоболія и смущенія.

По прѣзъ послѣдны-тъ 30—40 години общо-то мнѣніе между работници-тъ много ся е промѣнило, както у Англіѣ, тѣй и по други-тъ напѣрѣдѣли страны на свѣта. По-много-то работници въ онѣзи страны днесъ отъ опытъ знаѣтъ че машины-тъ сѣ полезны, че тѣ трѣбва да ся употребляватъ, и че никой не може да спре въвождане-то имъ. Особенно въ Сѣд. Државы у Америкѣ работници-тъ ся ползуютъ и ся наслаждаватъ отъ употребленіе-то имъ и ся радватъ за изобрѣтеніе-то на всѣкъ новѣ машинѣ, която ще може да улегчи роботы-тъ имъ и да увеличи производительность-тъ на трудове-тъ имъ. «Доста е да докажемъ», казва единъ Англіѣскы писатель, «че ако работници-тъ въ Англіѣ бѣхъ сполучили въ пръвѣ-тъ си цѣль, ако да бѣхъ истребили всички-тъ машины, които сѣ спомогли да стане земледѣліе-то въ Англіѣ най-усѣвършенствовано-то въ свѣта, тѣ пакъ не щѣхъ да спечелятъ нищо; тѣ не щѣхъ да намѣрятъ повече работѣ, ни то пакъ заплата-та имъ щѣше да стане по-голѣма. Единъ Американскый писатель по гражданскѣ-тъ икономіѣ казва: «Опытность-та ны учи, че сѣстояніе-то на работници-тъ не става по-лошо тамъ дѣто ся въвождатъ машины, но въобще противно-то на това ся случавѣ. Дѣто ся употребляватъ най-хубавы-тъ машины, тамъ заплата-та на работници-тъ е най-голѣма; и колкото по-усѣвършенствованы машины ся въвождатъ, толкова по-высока става и заплата-та на работници-тъ. На работници-тъ по фабрики-тъ, напиримѣръ, ся плаща повече нежели на просты-тъ земледѣльцы, които не употребляватъ машины. Кыраджии-тъ въ тѣзи страны сѣ поне толкова добрѣ сега, колкото бѣхъ когато пѣмаше желѣзници. Така сѣмѣ сѣ добрѣ, ако не по-добрѣ, и предачнѣ-тъ, тѣкачи-тъ, и художници-тъ отъ всѣкой видъ.»

Опытность-та, която други-тъ на-

роди сѣ имали за дълго врѣме, и убѣжденіе-то до което тѣ сѣ дошли, трѣбва да убѣдятъ всякого за голѣмѣ-тъ ползѣ, коѣто машины-тъ, пароплывъ-тъ и пароплывы-тъ приносятъ на народы-тъ и въобще на цѣло-то чловѣчество. За да стане, обаче, прѣдмѣтъ-тъ по-ясенъ и за да може всѣкой да сѣди по-добрѣ за себе си, ный ще продължимъ за това и въ другѣ брой на листъ-тъ си.

ПОДМОРСКА-ТА ЖЕЛѢЗНИЦА МЕЖДУ АНГЛІѢ И ФРАНЦІѢ.

Въ единъ отъ минѣли-тъ броеве на листъ-тъ си бѣхмы явили че двѣ компании, Англіѣска и Френска, сѣ прѣдприели вече да направятъ единъ подморскѣ желѣзницѣ между Англіѣ и Франціѣ. Сега напослѣдѣкъ въ едно събраніе на Академіѣ-тъ на Науки-тъ Г-нъ Де Лесепъ прѣдставилъ рапортъ-тъ на индженеринѣ-тъ Г-на Лавале, подъ управленіе-то на когото прѣдварителны-тъ изслѣдованія за подземный-тъ пѣтъ на тѣзи подморскѣ желѣзницѣ сѣ станѣли отъ Френскѣ страны. Споредъ този рапортъ, подморскый-тъ подземный пѣтъ ще бѣде около 25 мили дългъ, около 350 крака подъ повърхность-тъ на водѣ-тъ, и около 200 крака подъ дѣно-то на море-то. За да достигне до такава единѣ дълбочина, той ще почне отъ едно значително разстояніе отъ крае-бръжіе-то и ще слазя постепенно колкото отива напѣрѣдъ, така щото когато мине подъ море-то, той ще бѣде около 200 крака подъ земнѣ-тъ повърхность. Той ще продължава да слазя постепенно споредъ наведено-то положение на морско-то дѣно до 3 или 4 мили по-надалечъ, и тогава ще почне да възлазя постепенно до дѣто достигне до срѣдѣ-тъ на протокъ-тъ. Това е направено така, щото вода-та, която проникава отгорѣ, може всичка-та да ся стече на едно мѣсто, отдѣто тя може да ся исчерпи съ тулумѣ. Друга-та половина откъмъ Англіѣ ще стане по сѣмѣй-тъ начинъ.

Най-голѣма-та мъчнотія въ това прѣдприятіе не е въ пробиваніе-то на пѣтъ-тъ, защото такыва силы и кусны машины сѣ ся изнапѣрили, щото съ тѣхъ не ще е твърдѣ трудно да ся пробые даже такъвъ единъ дългъ подземный пѣтъ; голѣма-та мъчнотія, обаче, е была да ся открие единъ слой отъ сгоденъ видъ скалы прѣзъ който да ся пробые. Индженери-тъ, за да извършатъ това, испытали съ вниманіе скалы-тъ и отъ двѣ-тъ страны, сравнили ги единъ съ другѣ и намѣрили че главны-тъ слоеве подъ протокъ-тъ сѣ три, именно, тибиниръ и кремыкъ смѣсени, бѣлъ тибиниръ и сивъ тибиниръ. Първи-тъ два слоеве не сѣ никакъ сгодни за подморскы подземный пѣтъ, защото твърдѣ често въ тѣхъ ся намиратъ пукнѣтины или цѣпки прѣзъ които вода-та проника; но сивый-тъ тибиниръ никога не оставя водѣ-тъ да проникне въ него. Прочее нужно е было прѣди всичко да ся докаже да ли е имало единъ слой сивъ тибиниръ, който да ся простира отъ Англіѣскый-тъ до Френскый-тъ бръгъ, и още да ли той е ималъ достаточнѣ дебелинѣ. Споредъ смѣткы-тъ на индженеры-тъ този слой трѣбва да бѣде 200 крака дебелъ надъ подземный-тъ пѣтъ, за да пѣма никаква опасность отъ море-то.

Такъвъ единъ слой отъ сивъ тибиниръ ся открытъ.

Само друго едно нѣщо е останѣло да ся рѣши, и то е было напѣтнѣ твърдѣ трудно. Нужно е было да ся узнае да ли този слой, за който индженери-тъ сѣ знаели вече че ся простира отъ бръгъ до бръгъ, е былъ на всякъдѣ равенъ, или да ли не е имало нѣкое мѣсто дѣто чрѣзъ нѣкоѣ подземны силѣ, той да е прѣчупенъ, и еднѣй-тъ му край да бѣде издѣленъ на горѣ, а другѣй-тъ спусненъ. Рудары-тъ често открыватъ такыва прѣчупванія въ въгленны-тъ слоеви. Ако почнатъ да копаѣтъ този подземный пѣтъ прѣзъ слой-тъ на сивый-тъ тибиниръ, и слѣдъ прокопаваніе-то на нѣколко мѣсто открыѣтъ че той, вмѣсто да бѣде еднакво равенъ, е или задгнѣтъ или спусненъ много крака, то прѣдприятіе-тъ не ще можѣтъ вече да продължаватъ дѣло-то си. Какъ е можало това да ся рѣши? Само единъ възможный начинъ е имало: тѣ трѣбвало да испытатъ дѣно-то на море-то по всичкый-тъ пѣтъ прѣзъ протокъ-тъ и да узнаѣтъ да ли е равенъ, или да ли е имало нѣкои мѣста дѣто той да е издѣленъ на горѣ или спусненъ. Това е станѣло чрѣзъ измѣрваніе-то на дълбочины-тъ на водѣ-тъ, което тѣ сѣ направили на 1522 мѣста. Но понеже дълбочина-та на водѣ-тъ ся е промѣняла постоянно по причинѣ на приливы-тъ и отливы-тъ, тѣ сѣ были принуждени да правятъ новы прѣсмѣтанія на всякъ четвъртъ часть. Тѣ вече сѣ испытали 20 отъ 25-тъ мили, и до сега изслѣдованія-та показватъ че този слой сивъ тибиниръ е равенъ на всякъдѣ. Останѣлы-тъ 5 мили ще ся испытатъ на пролѣтъ. Г-нъ Лавале смѣта че ако тѣзи подморска желѣзница ся направи, 1,000,000 пѣтници ще пѣтуватъ по неѣ ежегодно, отъ които всякой ще плаща по 10 франка. Споредъ тѣзи смѣткѣ, тя ще има 10,000,000 франка ежегодно приходъ само отъ пѣтници, безъ да ся земе въ вниманіе приходъ-тъ ѣ отъ прѣнасяніе-то на стоки.

Искусственны очи. — Едно Френско періодическо списаніе казва че число-то на искусствены-тъ очи, които ся продаватъ въ Парижъ възлазя до 400 въ седмицѣ-тъ. Главно-то мѣсто дѣто тѣ ся продаватъ е единъ изряденъ салонъ, въ който слуга-та е съ едно око, и купувачи-тъ първо опыtavat искусствено-то око като го турятъ въ трапичнѣ-тъ на слѣпо-то око на този слуга. Най-добрѣ направенны-тъ очи ся продаватъ на высокѣ цѣнѣ, но има и по-евтины. Искусственны-тъ очи ся търсятъ много повече отъ колкото въобще ся мысля; и голѣмо число отъ тѣхъ ся износя за въ Индіѣ, и даже за въ Сандвическы-тъ острова.

Награда-та Златный Медаль отъ Царско-то Астрономическо Дружество въ Лондонъ ще ся даде тѣзи години на Францускый астрономъ Г. Ле-Верриеръ, за теоріѣ-тъ му и за таблицы-тъ му относително за планеты-тъ Юпитеръ и Сатурнъ. Казва ся че Г. Ле-Верриеръ щѣлъ да отиде въ Англіѣ за да пріеме тѣзи награды, и може бы че ще даде единъ скаскъ върху напѣрѣдѣкъ-тъ на Астрономіѣ-тъ.

